

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Vad har hänt?

REGERINGENS MEDLINGSFÖRSLAG i byggnadskonflikten antogs som väntat var av arbetsidan, men förkastades av byggmästarna. Medlingen är nu tillsvidare avbruten, men något större klarhet i situationen har kanske dock regeringens förslag frampressat. Arbetsgivarna fordra visserligen större lönesänkning men framförallt kräva de samtidigt överenskommelse beträffande ackordsuppgörelserna. Byggnadsarbetarna ha som bekant på sina håll varit ganska svårhanterliga och låtit åtskilligt komma sig till last. Detta har icke heller Statsministern i sina tal underlåtit att framhålla.

RADIO MEDDELADES häromkvällen att arbetslösheten är i sjunkande i de flesta av Europas länder, alltså icke endast i Tyskland. I Sverige registreras ökat antal, för sista månaderna. Var ligga anledningarna?

MERA GLÄDJANDE ÄR UNDERRÄTTELSEN om att en förlängning av avtalen skett för sammanlagt 165,000 svenska arbetare. Sista september, den kritiska dagen för arbetsmarknaden, gick med undantag av några få avtalsuppsägningar lugnt förbi och landet kan alltså glädja sig åt utsikten av välbehövlig arbetsfred.

SÖDERTUNNELNS INVIGNING får väl också betecknas som en framgång för svenskt arbetsliv. Stockholms första underjordiska spårvägslinje öppnades på lördagen av Konungen själv och på söndagen av svenska folket, som till ett antal av över 55,000 tog den nya trafikleden i besittning.

DET SPÄNNANDE DRAMAT I LEIPZIG kom man förra veckan fram till en rekonstruktion av van der Lubbes ödesdigra krigspringande i riksdagshuset, där han på mindre än tjuvminuter hann anlägga eld på trettio olika ställen. Man måste säga att hans braständare voro onaturligt kraftiga. — Efter detta inträdde en paus på fyra dagar.

Förhandlingarna återupptogs på onsdagen, då Torgler ännu en gång förnekade ett påstått sammanträffande med Lubbe.

MELLANAKTEN BERODDE PÅ sammanträffandet av ett stort tyskt juristmöte, där den nya tyska rätten har bebådats. Rättskipningens uppgift anses vara trefaldig, nämligen dels att trygga nationens heroiska kraft, dels att skydda rasen och tyskheten och slutligen att skydda den tyska äran.

Skulle de maktägande finna att det ligger i den tyska ärans intresse att brandförloppet tillrättaläggas på ett visst sätt, är det tydligen domstolens uppgift att döma så. Vad som rätt och sant är saknar varje betydelse.

SYLVIA PANKHURST, medlem av Svenska hjälpkommittén i England, som varit med om vittnesmålen inför den internationella juristkommittén i London deklarerar i The New Leader sin säruppfattning om van der Lubbe. Hon anser att han är en antiparlamentarisk revolutionär. De motiv han anger för sitt död, äro endast ett logiskt resultat av hans världsåskådning. Han är inte någon provokatör, inte ett verktyg för nazisterna, utan har handlat av egen övertygelse. Att nazisterna drogo fördel av riksdagsbranden behöver inte innebära att de voro dess upphovsmän, säger hon.

SITUATIONEN INFÖR DEN SNART SAMMANTRÄDANDE nedrustningskonferensen är dystert, skriver The New Republic. Att Tyskland återuppbygger sitt försvar, både vad beträffar styrkor och utrustning, är alltför tydligt för att kunna förnekas. Frankrike har just givit ut flera hundra miljoner francs för att fullborda en kedja av underjordiska befästningar längs sin tyska gräns. Belgien har stora lån i Frankrike och England för samma ändamål och håller just på att genomföra ett system av tunnlar, som sägas vara ett under av ingenjörskonst. Herriots besök i Ryssland, det varma mottagande som Karl Radek, det polska socialistpartiets skapare, fick av Varschavs diktator, den till tre fjärdedelar fascistiske Pilsudskis tillkännagivna novemberbesök och de ryktbara franska

Barnetrygd.

Ett lönesystem som tillgodoser barnen.

Margarete Bonnevie.

Det var med ett allmänt och omiskänligt intresse som Radikala Föreningens medlemmar och ett stort antal inbjudna tog emot fru Margarete Bonnevie, när hon vid R. F:s möte i förra veckan personligen lade fram sina synpunkter på den nya löneform, som är innesluten i förslaget om barnetrygd. Sakkunskapens representanter från olika områden av social och politisk verksamhet likaväl som lekmän tog med beredvillighet och tacksamhet detta tillfälle i akt att diskutera den för både kvinnor, barn och män viktiga frågan: Ett lönesystem, där lönen icke är beräknad för familjeförsörjning, utan för resp. arbetsprestation, medan barnens rätt tillgodoses genom barnstillägg, s. k. »barnetrygd» eller barnförsäkring. Fru Bonnevie framhöll i sitt inledningsföredrag framförallt

flygplanskonstruktörernas propaganda-flygning till Ryssland är ofrånkomliga tecken på att Europa — för att inte tala om Amerika och Japan — är inbegripen i febrila krigsförberedelser. Emot denna bakgrund förefaller avrustningskonferensens komedi, som just åter skall iscensättas i Genève, som en blodig satir.

DE MÄNSKLIGA VÄRDENAS skyddande som en av N. F:s uppgifter har framhållits i Genève av vår utrikesminister hr Sandler, i hans stora tal för

den sida av saken som avser ett nytt lönesystem, icke i första hand problemet om barnförsörjningen, som i viss mån blir en annan fråga.

Det är många som frågar, sade hon, vad det egentligen är för fel med det nuvarande lönesystemet. Vi har ju lika lön för lika arbete. Visserligen, säger man, är det beklagligt att stora familjer ofta har det dåligt ställt i jämförelse med barnlösa familjer eller ensamstående löntagare, men det skulle vara mycket farligt att ge sig ut på det sluttande plan som lön efter behov innebär — i stället för lön efter arbetsprestation. — Ty det är verkligen många som anser, att det nuvarande lönesystemet helt och hållet innebär lön efter arbetsprestation.

Anhängare av barnetrygden däremot, fortsatte fru Bonnevie, menar att den nuvarande lönen för manliga löntagare — och för de få kvinnliga, som arbetar på s. k. manliga arbetsområden — tvärtom är sammansatt av två faktorer: Dels lön för arbetsprestationen, dels bidrag till en medelstor familj, bestående av man, hustru och två eller tre barn. Lönen är med andra ord beräknad för familjeförsörjning också där det inte finns någon försörjningsplikt.

Det stora, grundläggande felet med det nuvarande lönesystemet, sade fru Bonnevie, är alltså att pengarna till barnen ingår i alla vuxna mäns löner, också deras, som inte har några barn. Att en sådan stelbent och slösaktig metod att fördela lönerna på, måste vara till skada för de verkligen existerande barnen, är lätt att inse.

(Forts. å sid. 3.)

frihet, rättvisa och minoriteternas beskydd. I samma linje gick hr Mowinckels vädjan om hjälp för de tusentals svältande i Ukraina. Det var Nansens landsman som talade! Norden har även framträtt därigenom att fröken Kerstin Hesselgren valts till ordf. i sociala utskottet och därmed blivit en av församlingens 11 presidenter.

Veckovakten

Den blodiga satiren: Nedrustningskonferensen samlas på nytt.

Lydia Wahlström:

Frihet och förnuft i nutidens Tyskland.

Åldrig har jag så intensivt blivit påmind om Benjamin Höjers ord: »Sök sanningen, och om det så bär fram till helvetets portar, så klappa på», som när jag den 29 september fick höra ett föredrag om Tysklands nuvarande andliga läge av en tysk teologie professor, vilken började med en förklaring, att Tysklands senaste utveckling skulle burit rakt fram till bolsjevismen, om den inte i tid blivit hejdad. Och då hade teologi och filosofi ingenting annat än Nazismen att lita sig till, även om detta förutsatte, att förnuft och frihet till en viss grad måste kringskäras. Ämnet ligger ju i luften även hos oss: när det brinner i grannens knut, äro gnistorna inte långt borta från vår egen. Och under föredraget övergick stämningen i salen småningom från enbart välvillig förväntan till orolig spänning — det bidrog nog, att talaren hela tiden var ytterligt lägmäld och stundom sänkte rösten nästan till en viskning. Den lille spenslige Göttinger-professorn med sin bleka hy, tårda drag och brinnande ögon såg nära nog ut som om han befunnit sig på de anklagades bänk och bemödade sig om att göra möjligast gynnsamma intryck på domare och åklagare — de ytterligt nervösa handrörelserna inneburo nästan ett slags vädjan till åhörarnas

barmhärtighet. Professor E. Hirsch är i den teologiska världen känd som författare till betydande arbeten i dogmatik, och hans yttre var asketens och den ansträngde vetenskapsmannens.

Och ändå var det något som gjorde, att man i detta stillsamma religionsvetenskapliga sällskap nästan kom att tänka på ett av pingströrelsens möten. »Anden» var utan tvivel med, men om det verkligen var vetenskapens ande, det måste man sätta i fråga, när talaren betonade hur förnuftet och friheten, som varit de behärskande tendenserna i världen under 1800-talet, nu under 1900-talet gjort en så grundlig bankrutt, att man åtminstone i Tyskland börjat upptäcka vetenskapens gränser. Eller som ett tidsningsreferat uttrycker sig: »Den stora kris, som Tyskland genomgått under de senaste 20 åren, har sin grund i att man upptäckt gränserna, som icke få överskridas av förnuftet och friheten i vetenskaplig åskådning och livsutformning, om icke folket och kulturen och anden skola fördäras. Förnuftet och friheten äro kraftkällor allenast inom en etisk, religiös och frisk folklighet och humanitet. De kunna demoniseras, när de icke bekänna sig till något som är högre än de själva.»

(Forts. å sid. 4.)

Elin Wägner:

Gandhi och Nehru.

Ehuru jag hade svåra kroppsliga smärtor och många olägenheter kände jag en obeskrivlig inre frid.»

Så talade Gandhi om sin treveckors fasta som var ett led i hans kamp för de kastlösa befrielse och upptagande i den indiska folkgemenskapen.

Sedan dess har mycket hänt. Rörelsen för kastväsendets utrotande har gått kraftigt framåt, men i kampen mot England har stillestånd på grund av utmattning inträtt. Tidevarvets läsare torde komma ihåg att sedan massaktionerna blivit inställda begav sig Gandhi med några anhängare åstad att starta en individuell kampanj i Gujarat och blev prompt häktad, dömd till ett års fängelse men frigiven efter några dagar. Detta hände i augusti, och nu komma de första nyheterna om vad som hänt sen dess.

Det som skett är både gripande och tragiskt. Det är ett möte mellan Gandhi och den man, Jawaharlal Nehru, som väl blir hans arvtogare som ledare av Indiens frihetskamp. Nehru som är ledare av frihetspartiets unga radikala flygel har böjt sig för Gandhis ledarskap och accepterat hans metoder. Han har tjänat sina sporrar i fängelset men då han blev fri uppsökte han Gandhi. Det sägs ha varit långa underhandlingar mellan den unge och gamle, som ännu är mycket svag och klen efter sina fastor och fängelser. Efteråt utsände de två tillkännagivanden. Visserligen ha vi dessa ännu här endast i förkortad engelsk upplaga, men man kan ändå av dem sluta sig något till vad som skett och sagts mellan dem.

På en punkt har den unge segrat. Han fruktade att så fort Gandhi återhämtat krafter, om han gör det, skulle han ge sig ut på ett nytt företag liknande det som stoppades av engelsmännen i augusti. Han skulle då genast fängslas, och begynna att fasta, och så skulle katt-och-rätt-leken komma i gång igen med fängslande och släppande och fängslande. Nehru har velat undvika detta och förmodat Gandhi att gå med på att under ett år, det vill säga den tid som hans fängelsestraff skulle varat om han inte blivit frigiven, icke fria till fängelset som det heter, inte gå rakt i gapet. Den unge ledaren har sin egen syn på Indiens framtid, sina egna föreställningar om politiska aktioner, så han kunde ju ha låtit den äldre ledaren gå sin väg till fängelset, och ta hand om affärerna själv. Men han har i stället övertygat Gandhi att han som ledare måste vara tillgänglig under denna kritiska tid. Gandhi skriver: »mörker skulle omgiva mig sedan min frigivning den 23 augusti». Det är väl därför han låtit en annan vilja råda fast detta beslut för honom varit »en ångests bittra dryck», a bitter cup of agony. Manchester Guardian anmärker litet spydigt på Gandhis inkonsekvens som denna tidning gärna gör. Den förstår inte hur Gandhi, samtidigt som han drar sig tillbaka på ett år från aktiv strid, kan uppmana andra att fortsätta den vapenlösa kampen. Det visar att engelsmännen omedvetet dömer honom efter en annan standard än andra befälhavare i världen. Hur skulle annars kung Georg, kejsar

(Forts. å sid. 4.)

TIDEVARVET

Radikal
politisk
veckotidning.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfrö lördag.
Trievaldsgränd 2, 3 tr., Stock-
holm. Tel. 20 48 42.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå

Inneh.: Eva Andén.
Norrländsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM

Specialitet: Familje- och arvsaker
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag. Även skriftliga
förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg

KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. Växel: N. 333 15.

Stockholms Yngre Tandläkares
Förening.

Kvinnliga tandläkares klinik.

Ad. Fredr. Kyrkog. 1 (v. Sveavägen)
Leg. tandläkarna Astrid Gyllen-
creutz, Ingrid Huss, Ruth Öhrling.
Tid pr tel. 20 03 73. Särskild mot-
tagning för barn (tandl. Huss.)
Månd., onsd., fred. 3.30—6.

Klockarebolagets

(f. d. Wissnells, etabl. 1818)
Begravningsbyrå & likkistfabrik
Fabrik och utställning:
Skepparegatan 39
Telefoner: 67 34 36 • 61 20 98
Efter affärstid: Enskede 29 30
Filialet: Agnegatan 40. 53 35 28
S:t Paulsgatan 15. 40 30 87
Ombud för Sv. Eldbegängelseföreningen

Eldbegängelsen

är den bästa formen för förvandlingen
av de avlidnas stoft. Upplysningar om
eldbegängelsen lämnas å

Svenska Eldbegängelse-Föreningens
(S. E. F:s) Stockholmsavdelnings byrå,
Sveavägen 25, 2 tr. (hiss). Tel. N. 22 80.
Vardagar kl. 9—4, lördagar 10—2.

Medlemsavgiften i föreningen är en gång
för alla: för medlemmar i Svenska Eld-
begängelseförsäkringskassan Kr. 3.—,
för i annan begravningskassa inskrivna
Kr. 5.— samt för andra Kr. 10.—.
Föreningens tidskrift »Ignis» Kr. 2.50 pr år
(åtta nr.)

Medlemskap i Sv. Eldbegängelseförsäkrings-
kassan befriar de efterlevande från
kostnader och bestyr med den dödes
begravning. Låga premier.

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGHEM

LINNÉGATAN 19

Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

Svenska Patentbyrå

David Bagaresgatan 33. Etabl. 1916.
Tel. Norr 693, Stockholm.

Uttager och försäljer patent. Utför
alla för patent erforderliga handlingar.
Lämnar råd och upplysningar. Insänd
ritning eller modell och begär prissupp-
gift. Nämn denna tidning.

Lucks kaffe special

10—12 och 1—4. Moderata arvoden
även för mindre
bemedl.

Rättshjälp
Bouppteckn. fr. 12 kr., Lösöre köpskontrakt
6 kr., Testamenten 7 kr. samt därmed jäms-
förl. ärenden till samma låga pris. E. o.
Hovr.-not. I. TÖRNÄ, Stureplan 13, IV.
Tel. 103596. Mott.-tid 2—3, 6—7.

Den 7 Okt. 1933.

Förnedring.

Att de tyska kvinnoorganisatio-
nerna upplöst sig, får man förlåta
dem, när de leva under sådant be-
tryck. Men att de ska göra sig till
ett åtlöje för hela världen, var i alla
fall onödigt. »De tyska kvinnoför-
bundens riksarbetsgemenskap» och
»Kvinnofronten» ha blivit upplösta
och i stället har inrättats något som
kallas »Tyskt kvinnoverk». Det är
en infernalisk titel, ty föreningen
borde egentligen heta »tyska mäns-
verk». Detta är de vällovliga kvin-
noföreningarna, de som arbeta för
hushåll och barnafödande, några
andra få väl inte finnas. Och det är
inte nog därmed, utan som ordför-
dare för den s.k. kvinnoorganisatio-
nen har blivit satt en karl, lantrådet
d:r Krumm, vilken samtidigt är riks-
ledare för de nationalsocialistiska
kvinnoföreningarna. Riksinrikesmi-
nister Frick har ytterligare överta-
git »beskyddarskapet» för den nya
föreningen.

Man måste djupt beklaga, att en
sådan skymf och ett sådant förakt
drabbat de tyska kvinnorna. Det är
givet, att icke alla frivilligt under-
kastat sig denna förnedring, och att
där ännu finns många tappra för-
kämpar bland de tyska kvinnorna,
liksom bland männen, för ett demo-
kratiskt samhälle. Vi beklaga dessa
tyska kvinnor djupt.

Samtidigt fråga vi oss — hur
skulle något dylikt gå att genom-
föra i Sverige? Hur skulle våra
kvinnoföreningar reagera inför att
ha en man till ordförande och leda-
re? Vi hoppas att de skulle svara
blankt nej. Men då vi gå igenom
dem en efter en äro vi icke förvissa-
de om, att så vore fallet med alla.
Nu ha vi sett, hur det kan gå. Vi
ska inte bara ta det som något löje-
väckande i Tyskland, utan även låta
det bli en varning för våra svenska
mer eller mindre försoffade kvinno-
föreningar.

Om svenska kvinnor verkligen
vakna till liv och insikt om sin med-
borgerliga och därmed samhälleliga
uppgift ska de också mäktat att fylla
den både som enskilda och som le-
dare.

YGE-SALVAN

BÄSTA HJÄLPEN vid sår, yttre skador,
stötår, blåmärken, brännskador, kylskador, vrick-
ningar, hudskav, insektsbett, solbränna, hud-
löshet, spruckna, nariga händer, etc.

Norrköping 8/3 31.
Kem. Tekn. Institutet Yge.
Var god sänd mig 2 burkar YGE-salva. Jag
har förbrukat tvänne burkar för reumatism och
funnit lindring därav.
Fru Anna Granander, Norrköping.

Kem. Inst. YGE, Stockholm.
Härmed får jag med glädje intyga att YGE-
salvan har för mig varit den bästa hjälpen för
hämorrhoider.
Bjurföv 13/8 31.

Anders Olsson, lantbrukare.
Kem. Tekn. Inst. Yge!
Vore tacks. få mig tillsänt 2 burkar YGE-
salva som jag funnit vara mycket bra. Jag
kan ej undvara den.
Högskoleingenjör
E. Chruzsander, Lektorska,
Gävle.

Pris 0,75 pr ask. (Portofritt vid insändandet
av likvid i 5-öres frimärken).

KEM. TEKN. INSTITUTET YGE, JUREBERG (invid Stöhlm).

V.g. sänd..... ask Yge-salva

Namn:.....

Bostad:.....

Postadr:.....

Om demokratiens
Medborgare
innebörd.
på Fogelstad.

Södermanlands länsförbund av Sven-
ska Kvinnors Vänsterförbund hade i sön-
dags, den 1 okt., årsmöte i Nyköping.

Ordf., fröken Elisabeth Tamm, ägnade
några varma minnesord åt den under
året avlidna, mycket sakkade styrelse-
medlemmen fru Hildur Hult, vilken hon
betecknade som den trofasta, pålitliga
och orädda.

Vid styrelsevalet utsågs fröken Elisa-
beth Tamm till ordf. Övriga ledamöter
blevo: rektor Honorine Hermelin, Fogel-
stad, fröken Hanna Johansson, Flen, fru
Rut Malm, Malmköping, fröken Märta
Werleman, Eskilstuna, fröken Ingrid Ör-
ström, Nyköping, alla omvalda, samt frö-
ken Elma Fernström, Eskilstuna, nyvald.
Suppleanter blevo fröken Malla Anders-
dotter, fröken Ester Beckman, fröken
Margareta Jonsson, fru Emmy Bosson
och fru Svea Rehnberg. Till revisorer
valdes fröken Elin Karlsson och fröken
Stina Fredriksson, Flen.

Till centralstyrelsemedlemmar utsågos
rektor Honorine Hermelin, fröken Hanna
Johansson, fru Rut Malm, fröken Märta
Werleman och fröken Ingrid Örström,
suppleanter blevo fröken Malla Anders-
dotter, fröken Ester Beckman, fröken
Anna Lindberg, fru Olsson och fröken
Brita Ringqvist.

En insamling gjordes för länsförbun-
dets stipendiefond, ur vilken stipendier
delas ut för deltagande i någon av kur-
serna vid Kvinnliga medborgarskolan på
Fogelstad. Några av de närvarande gingo
in som medlemmar i den stipendiekassa,
som upprättats inom Fogelstadförbundet,
och där årsavgiften är 10 kr.

Vid mötets avslutning erinrade ordf.
om hur ofta hon haft anledning att fram-
hålla tidens mörker och nöd. Men hopp-
lösare ute i världen än nu hade det dock
knappast någonsin sett sig. Kunde kvin-
norna enas och hålla samman, skulle
dock kanske mycket kunna uträttas. I
denna tid av våld och ve måste vi med-
vetet gå fram för den demokrati vi tro
på. Vi får se till att vi inte sviker våra
ideal utan mera än någonsin sträva efter
att vara dem trogna.

Efter gemensam middag samlades mö-
tesdeltagarna åter. Då hölls ett offent-
ligt föredrag av rektor Hermelin om
»Diktatur och demokrati». Talarinnan gjorde
en tillbakablick i historien, lät auditoriet
följa diktaturernas och demokratiernas
spel genom tiderna och visade, hur på
de sista 250—150 åren demokratierna
åter börjat kämpa sig fram, hur ute i
Europa den stora franska revolutionen
betecknar genombrottet för denna styrelse-
reform.

Demokratiens innebörd är att ge red-
skapet åt den, som bäst kan hantera det,
oavsett vilken ställning i samhället han
intar med avseende på börd, ekonomi
eller bokliga kunskaper. I parlamenta-
rismen tar sig vår tids demokrati uttryck.
Parlamentarismen skall ge möjlighet åt
olika meningsgrupper att var för sig
med hjälp av en majoritet bakom sig kunna
göra sin insats i samhällslivet genom att
vid skilda tillfällen få förverkliga något
av de önskemål, kring vilka just den
gruppen samlats sig. I ett samhälle av
den sorten måste det fria ordet, den fria
tanken höra till grundstenarna.

Diktaturen däremot tillåter ej dessa
krafters fria spel. Den strävar att med
alla medel tillintetgöra dem. Med våld

"Tvätta-Lätt"

TVÄTTAPPARAT, TVÄTTAR ALLT

Den arbetar lika fort som 10 kvinnor
med tvättbräden och betydligt fortare än
alla hushållstvättmaskiner, även om de
kosta 20 gånger så mycket och av vilken
konstruktion de än äro.

Priset å tvättapparaten är endast kr.
10.—, vilket inbesparas på ett par tvät-
tar. Insänd nedanstående kupong.
MASKINAFFÄREN, NASAKER.

Sänd mot postförskott 1 st. tvättappa-
rat Tvätta-Lätt å kr. 10.— och porto.

Namn:.....

Bostad:.....

Adress:.....

Den 28 september avslutades höst-
kursen vid Kvinnliga Medborgar-
skolan på Fogelstad, och därmed är kur-
serna slut för detta år. Den som då och
då får tillfälle att komma ner till Fogel-
stad och ta sig en titt på arbetet under
kurserna, kan inte låta bli att förvånas
över de outtömliga möjligheter skolan
äger att för varje kurs visa ett nytt och
ändå välkänt ansikte. Kamratanden, ar-
betsvern, intensiteten i dessa upptäckar-
färder på nya, stora, betydelsefulla om-
råden av samhälls- och personlighetslivet
förblir sig nog ganska lika. Men ändå
har varje kurs sin absoluta särprägel,
skapad av de just då närvarande män-
niskornas personliga och samverkande
intressen, temperament och inbördes kon-
stellationer.

Det är självfallet ganska olika sidor av
samvaron och undervisningen som för
olika kursdeltagare vid Medborgarskolan
har särskild betydelse eller värde. Där
är mogna, erfarna människor, sedan
länge bekanta med samhällslivets mång-
skiftande sidor, där är unga nybörjare
på den medborgerliga värdjamban, som
just skall förskaffa sig sina första ut-
blickar och översikter. För de flesta är
nog det kamratliga tankeutbytet med
människor från andra arbetsfält en upp-
friskande upplevelse. Vi griper tillfället
när det erbjuder sig att fråga en bords-
granne på Fogelstad, en kamrat på väg
till föreläsningssalen eller någon Fogel-
stadförbundare vi träffar ute i det van-
liga livet igen, för att få höra några per-
sonliga intryck av en medborgarskurs på
Fogelstad.

Den första vi träffar på är en mång-
årig folkskollärarinna från Stockholm,
som återbördats till sitt arbete efter en
kurs i somras.

De historiska föreläsningarna av re-
ktor Hermelin, säger hon, har för mig va-
rit den största upplevelsen, därför att de
givit mig en alldeles ny föreställning om
historiens enhet, om sammanhangen i de
historiska händelserna. Jag tycker det
är, som om jag aldrig läst historia förut.
Jag har på många sätt haft nytta av kur-
sen i min egen undervisning. Men det
var också en alldeles ogrundad tid av
glädje, en enda lång solskensdag utan ett
missljud, och när vi, ett par kamrater till
mig, som gått på Fogelstad tidigare, och
jag vill ha något riktigt uppriskande,
träffas vi en liten stund och talar om
Fogelstad.

Bland kursdeltagarna i år har även va-
rit en kvinnlig läkare, som också stryker
under betydelsen av att man får de histo-
riska sammanhangen så klarlagda, lär
sig se paralleller och upprepningar och
får nya utgångspunkter. Men också de
rent medborgerliga kunskaperna, sådana
de förmedlats av fröken Ebba Holgers-
son, anser doktorn vara av stor vikt och
dessutom roliga att tillägna sig. Och
man vet ju så litet om sådana saker, hur
länga studieår man än må ha haft!

— Rent personligt har kursen betytt

och terror går den fram, skräckens un-
derdanighet böjer nackarna, och det
djupt vemodfulla är, att i en sådan rö-
relse suges ungdomen upp i stora ska-
ror.

I olika former kan diktaturerna träda
fram. I teorin åtminstone är den ryska
diktaturen avsedd att vara en övergångs-
form, en uppfostringstid, men de italienska
och tyska diktaturerna förklaras
vara den samhällsform, som bäst lämpar
sig för respektive folk, och som därför
bör bli bestående. I. Ö.

Specialité: STRUMA.

Tillskriv
HOMEOPATEN JOHAN BJÖRCK,
Fack 54, Nyland.

Recept jämte medicin kostar Kr. 10.—
plus porto. Behandling av alla kroniska
sjukdomar. Medicin från apotek. Svar
på frågor omg. om porto bifogas.

Har Ni huvudvärk?

Tag då ej in pulver, ty detta skadar
Eder mer än det gör nytta. Använd i
stället vårt erkänt goda medel LÄTT.
När Ni fuktat Eder huvud med LÄTT
slutar all värk och Ni behöver ej längre
vara tung i huvudet.

LÄTT kostar endast 1:25 portofritt i
flaskor. Insänd kronor 1:25 till vårt
postgirokonton 22638 och vi tillställer Eder
genast en flaska LÄTT.

Försäljes av
Tekniska Fabriken Örnén
Sundsvall. Sweden.

mycket för mig, säger en annan medbor-
gerlig elev. Jag är nämligen gift småskol-
lärarinna och det är inte alltid så lätt.
Visserligen har min man inte några stora
inkomster och själv skulle jag ha myc-
ket svårt att lämna mitt arbete, därför
att det djupt intresserar mig — men man
undrar ändå ibland, om man har rätt att
behålla det, när det är så många som går
utån. Jag tycker jag har fått nya och
riktiga synpunkter på hela denna fråga.
De har varit mig till stor hjälp och gör
att jag nu återvänder till arbetet som en
helt annan människa.

— Jag frapperades redan vid första in-
trädet av den fria och otvungna andan
som rådde vid skolan, säger en annan av
deltagarna, en ung socialarbetare, och se-
dan av den gedigna och allsidiga under-
visning, som bibringades oss — dels ge-
nom föreläsningar och dels genom trev-
ligt ordnade sammanträden med diskus-
sioner. Allt bidrog till att ge oss en vid-
gad syn på det mänskliga livet och en
erinran om våra förpliktelser mot våra
medmänniskor. Jag anser att skolan väl
uppfyller de krav man kan ställa på en
medborgarskola, säger den unga Fogel-
stadförbundaren till sist, och önskar att
många människor måtte söka sig dit.

Att det är mycket duktigt folk på sko-
lan kan man förresten lätt övertyga sig
om. En flicka som gått på någon av
föregående års kurser och sedan fått ett
stipendium till Nordiska folkhögskolan i
Genève, gjorde på hemvägen från Ge-
nève ett litet uppehåll vid Fogelstad och
höll på rak arm ett föredrag om Natio-
nernas Förbund och dess arbete, en
prestation, som verkligen gav värd re-
spekt och som dessutom gav en direkt
anknytning till de internationella aktua-
liteterna.

Till sist ber vi få lämna en redogörel-
se för samtliga kursdeltagare under år
1933, till deras tjänst som var på sin ort
mähända önskar att genom personlig
kontakt få närmare kännedom om Kvin-
nliga Medborgarskolan vid Fogelstad.

Casan.

Deltagare i Medborgarskolans
kurser under 1933:

Vårkursen.

Fröknarna Svea Bergstedt, Stockholm;
Sara Björkman, Osby; Gunhild Edlund,
Sundsvall; Fru Aida Enberg, Stockholm;
Fröknarna Harriet Freijer, Sala; Alice
Henriksson, Norrköping; Margit Karls-
son, Sundsvall; Milly Laurin, Bjuv; Elsa
Lundgren, Charlottenberg; Ulla Monsén,
Kristinehamn; Greta Olsson, Norrköping;
Fru Anna Pettersson, Sundsvall; Frök-
narna Greta Riese, Djursholm; Inez,
Sporrong, Stockholm; Inga Troein,
Malmö; Elin Wikman, Stockholm.

Sommarkursen.

Fröknarna Beda Adamsson, Jönköping;
Dina Adamsson, Jönköping; Fru Ebba
Asp-Andersson, Stora Sundby; Fröknar-
na Carola Backé, Norrköping; Margit
Bergström, Nora (stad); Fru Thyra Bo-
ström, Essvik; Fröknarna Anna-Lisa Cas-
tell, Möljeryd; Ester Ekholm, Malmö;
Fru Elly Eklund, Stockholm; Fröknarna
Maria Ekman, Stockholm; Maj-Britt
Ericson, Nora; Elisabet Eurén, Stock-
holm; Signild J:son Hegardt, Söder-
hamn; Ida Heydl, Norrköping; Gunhild
Holm, Rosl. Näsby; Karin Holmberg,
Malmö; Ann-Marie Holmström, Stock-
holm; Elise Jacobsen, Danmark; Dagmar
Kallenberg, Stockholm; Karin Karlsson,
Göteborg; Naima Lang, Malmö; Thyra
Lind, Gävle; Karin Lund, Julita; Inger
Lundgren, Möljeryd; Fru Thora Nilsson,

svensk
torsdagsmat:
goda ärter —
utmärkt
pannkaksmjöl
i kooperativa
butiker

Förslaget till steriliseringslag.

Den av årets riksdag beslutade och begärda utredningen med förslag till lag om sterilisering har under sommarens lopp utförts och framlagts av den tillkallade sakkunnige, professor *Ragnar Bergendal* i Lund. Förslaget skiljer sig i flera viktiga avseenden från det av 1929 års sakkunniga framlagda. För det första kom hela frågan genom den kritik, som riktades mot detta förslag, i viss mån in i ett nytt läge. Medan 1929 års förslag omfattade steriliseringsfrågan i hela dess vidd, upptar årets förslag endast sterilisering av i rättsligt eller psykiskt hänseende inkapabla, nämligen »sinnessjuka, sinnesslöa eller av annan rubbning av själsvetsamheten lidande personer».

I kritiken som bl. a. från läkarhåll riktades emot 1929 års förslag, påpekades bl. a. det olämpliga i kravet att patienten själv skulle lämna sitt samtycke, innan operationen fick utföras. Man framhöll att en sådan bestämmelse måste göra hela förslaget i hög grad illusoriskt. I stället för att underlätta ett steriliseringsförfarande, där det kunde anses nödvändigt och där det enligt hittills gällande sedvänja också i många fall hade kunnat komma till stånd, skulle den föreslagna bestämmelsen kunna medföra att även sådana fall kriminaliserades, på grund av svårigheterna att juridiskt definiera dem.

Flera myndigheter föreslog därför att lagstiftningen skulle inskränkas till att omfatta endast sådana personer, som voro ur stånd att själva lämna sitt samtycke. Efter dessa linjer togs den också

Höstkursen.

Fru Hildur Berggren, Sundsvall; Fröknarna Clara Bergvall, Malmö; Margit Dahlberg, Äppelvik; Anna Lisa Forsberg, Axvall; Dagmar Forsberg, Bro; Gunilla Hermelin, Gripenberg; Fru Gurli Jansson, Oxelösund; Fröknarna Maria Kolmodin, Stockholm; Elsa Lind, Norrköping; Fru Maria Lindeberg, Hällefors; Fröknarna Elsa Lindvall, Göteborg; Eva Nilsson, Jönköping; Elsa Nilsson, Malmö; Alfhild Nordberg, Eskilstuna; Fru Karin Norén, Stockholm; Fruarna Annie Norrman, Eskilstuna; Agda Sundkvist, Essvik; Fröknarna Elsa Seth, Arvika; Emma Sjöström, Arvika.

upp på nytt. Den närmaste anledningen till riksdagens beslut i år var, som Tidevarvets läsare kanske påminna sig, en av professor Alfred Petré i Första kammaren väckt motion angående sterilisering av vissa sinnesslöa.

Professor Bergendal har i sitt förslag tagit sikte på såväl arvsanlagens som miljöns betydelse för avgörandet om vilka personer, som måste anses olämpliga att sätta barn i världen.

I förslaget första paragraf heter det nämligen:

Den som på grund av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan rubbning av själsvetsamheten varaktigt saknar förmåga att lämna giltigt samtycke till att sterilisering å honom företages, må det oaktat steriliseras:

1) där han på grund av den själsliga rubbningen för framtiden är ur stånd att handhåva sina barn; så ock

2) där grundad anledning finnes att antaga att han genom arvsanlag kommer att på sina avkomlingar överföra sinnessjukdom eller sinnesslöhet.

Tillstånd till sterilisering skall beviljas av medicinalstyrelsen. I fråga om sterilisering av sinnesslöa kan den dock — med vissa säkerhetsföreskrifter — verkställas när två läkare efter samråd finner skäl därför föreligga.

Ansökan om sterilisering kan göras av patienten själv, av styrelse eller föreståndare för en anstalt, om han är intagen på en sådan, av förmyndare eller, om det är fråga om en minderårig, av den som har vårdnaden om honom. Äkta make skall också beredas tillfälle att yttra sig över åtgärden. Vidare föreskrives vissa betryggande åtgärder, såsom att ansökan skall ske på av Medicinalstyrelsen fastställda formulär, att ingreppet endast får företagas av legitimerade läkare, som även har anmälningsplikt till Medicinalstyrelsen.

Steriliseringsfrågan har tydligen med det nu föreliggande förslaget förts ett steg närmare en tillfredsställande lösning.

EN DEMOKRATIENS DAG

kommer att anordnas den 15 oktober med möten över hela Sverige. Initiativet har tagits av Sveriges Frisinnade Ungdomsförbund. Med lösenordet *Fram för frihet och folkstyre* kommer föredrag att hållas av ett stort antal frisinnade och liberala riksdagsmän samt andra talare från olika verksamhetsområden.

Liberala Föreningen i Stockholm anordnar även möte den 9 okt., då *d:r Fogelquist* och *professor de Geer* tala om demokratin.

Barnetrygd.

(Forts. fr. sid. 1.)

Talarinnan drog fram ett konkret exempel på detta systems orimliga verkningar. År 1919 tillsattes i Australien en kommission med uppdrag att verkställa utredning beträffande en höjning av de lagstadgade minimilönerna. Kommissionen kom efter ytterst noggranna beräkningar fram till att en veckolön på omkring 6 pund var existensminimum för en familj på man, hustru och tre barn. Svaret från de statliga myndigheternas sida blev att så hög lön till samtliga vuxna löntagare vore omöjlig att utbetala, då icke ens hela den samlade nationalinkomsten, arbetsgivarvinsten inberäknad, skulle förslå till sådana löner.

Detta visar ju tydligt systemets ringa ändamålsenlighet, och vad det först och främst gäller är alltså att finna ett system, som lösgör barnförsörjningsmedlen ur den övriga lönen.

Den praktiska lösningen.

Fru Bonnevie redogjorde därpå för den praktiska lösning, som man prövat i Frankrike och Belgien och som tidigare berörts i Tidevarvet i artiklar av fru Bonnevie och fru Myrdal. Genom upprättandet av barnförsäkringskassor, till vilka arbetsgivarna inbetalar vissa premier för sina arbetare, oberoende av om de är gifta eller ogifta, undgår man den olägenheten som direkta barn tillägg skulle medföra, nämligen att de ogifta och barnlösa arbetarna föredrogs av arbetsgivarna.

Summorna som arbetsgivarna i Frankrike betalar till kompensationskassorna för arbetare eller funktionär är inte svindlande. I genomsnitt 2.7 procent inberäknat administrationskostnaderna. Och ändå verkar tillägget för de lägst avlönade så kraftigt, att en arbetare med sju barn i vissa kompensationskassor får ett samlat barn tillägg på 113.33 procent av hela sin lön. Vad man uppnår med ett sådant system, sade fru Bonnevie, är bl. a. ett mindre spänt förhållande mellan arbetare och arbetsgivare, höjd levnadsstandard för arbetarna med därav följande fördelar, möjlighet till tidiga äktenskap för unga löntagare och sist men icke minst: *möjligheten att skaffa kvinnan en naturlig plats i det moderna samhället.*

I Norge har kvinnoorganisationer av olika partifärg gjort upprepade framställningar om att frågan måtte offentlig utredas.

Kvinnofrågan i lönefrågan.

Hitlers bärsärkagång mot kvinnorna har kanske inte varit helt förgäves ur den synpunkten, att den öppnat en del människors ögon för att man nu står inför ett avgörande val: antingen öppna dörren för kvinnorna på vid gavel eller också definitivt stänga dem inne som könsvarvare.

Säkerligen är den illojala konkurrensen med den underbetalade kvinnliga arbetskraften en av orsakerna till att den upphetsade arbetslösa massan i Tyskland kräver, att kvinnan skall inestängas i det oavlönade hemarbetets bur. Skulle det icke vara riktigare att i stället för detta desperata steg försöka finna utvägar att avskaffa underbetalningen?

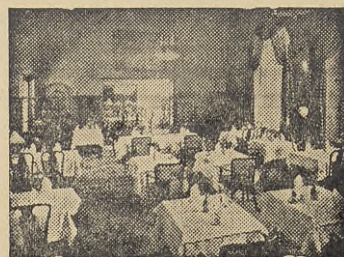
Genom att avlöningen med hjälp av barnetrygden blir varje enskild persons avlöning i stället för familjelön, försörjarlön, bortfaller varje logisk orsak att betala kvinnan lägre än mannen, likaväl som att utestänga kvinnorna från »de manliga arbetsområdena», sedan mannen icke lägre är den absoluta försörjaren, från vilken hela familjen hämtar sitt underhåll.

Efterhand som de konstgjorda hindren för kvinnans förvärsarbete bortfaller — och i främsta raden bland dessa står den gamla »försörjarlönen» — kommer hennes arbete att förvandlas från oavlönat dilettantarbete till avlönat fackarbete. På det sättet, slutade fru Bonnevie, kommer familjen att byggas på tre stöttepelare: Mannens förvärsarbete, hustruns förvärsarbete och barnetrygdskassan, i stället för som nu på en enda, som när som helst kan svikta.

Diskussionen i Radikala

Föreningen.

I den diskussion, som följde på fru Bonnevies föredrag yttrade sig först fröken *Anna Abergsson*, som framförallt såg saken ur barnförsäkringsynpunkt. Hon framhöll bl. a. betydelsen av att de båda kvinnliga medlemmarna av den sittande pensionsförsäkringskommittén — fröken *Abergsson* själv och fru *Olivia Nordgren* — få en stark kvinnoopinion bakom sig som stöd för deras krav på en barnförsäkring, lagd efter ålderdomsförsäkringens linjer.

Restaurang Port Arthur

Blekingegatan 40
(Hörnet av Götgatan)

Bra matställe

De två svenskar, som genom skriftställarskap och propaganda för övrigt hittills gjort sig mest kända som sakkunniga på barnetrygdens område är fru *Eva Wigforss* och fröken *Ingeborg Walin*. (Fru *Alva Myrdal*, som bl. a. genom sina artiklar i Tidevarvet lagt i dagen stort intresse för saken, var tyvärr förhindrad närvara.) Fröken *Walin*, som främst såg frågan ur kvinnoaktsynpunkt påpekade emellertid också den stora betydelsen av att den uppväxande arbetarungdomen, genom att tillförsäkras en någorlunda levnadsstandard från början får tillgång till god uppfostran och goda nöjen, så att den, när den en gång uppnår sin bästa arbetsförtjänst, har möjligheter att tillgodogöra sig denna på bästa sätt. Fru *Wigforss* började med att framhålla frågans stora omfattning och nödvändigheten av noggranna utredningar, innan man skriker till verket, men uttalade sin glädje över det intresse som saken väckt. Hon framhöll särskilt barnetrygdens betydelse som en framkomlig väg att lösa frågan om de gifta kvinnornas ekonomiska beroende, ett av de stora problemen i vår tid och kanske ännu svårare att lösa än barnförsörjningens. Däremot påpekade hon risken av att barnetrygden skulle kunna medföra en lönesänkning.

Efter en del interpellationer från fru *Agda Östlund*, som ställde sig något skeptisk till saken, yttrade sig bl. a. fröken *Anna Lindhagen* och doktor *Andrea Andreen-Svedberg*, varefter mötets ordförande, *d:r Ada Nilsson*, förklarade diskussionen avslutad. Hon konstaterade församlingens uppskattning av fru Bonnevies framställning, det stora intresset för hennes ämne och den ofrånkomliga aktualitet som saken äger. C. H.

Kungl. Hovblomsterhandel
H. FLATOW
Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 10506, Norr 2117. Postgirokonto 549

Säg det med blommor!

Västerlånggatan 14. STOCKHOLM
— Blomsterförmedling till in- och utlandet —
Telegr.-adr.: Flatow. Telefoner: 10506, Norr 2117. Postgirokonto 549

Leksands Bad- och Kuranstalt

är utrustad med alla badformer enligt Skodsborgs metod. Helinackordering, även diet, emottages året runt.

Enskilt rum pr dygn 9:50, delat 8 kr. Obs. inklusive behandling.

Och ändå rör den sig!

Kvinnorörelsen i Tyskland.

Från en för Tidevarvets redaktion välskänd tyska, som av lättförståeliga skal icke önskar sätta ut sitt namn, ha vi fått mottaga nedanstående skildring av den tyska kvinnorörelsens aktuella läge. Artikeln är skriven innan den bestämmelse utfärdats, enligt vilken samtliga kvinnoorganisationer sammanslutits till en enda och ställts under manlig ledning, en bestämmelse som närmare kommenteras på ledande plats i veckans Tidevarv. Men fastän händelsernas hastiga utveckling i viss mån hunnit artikeln i förväg, tycks oss dess uppgifter ändå mycket belysande och intressanta.

Det finns, som en tysk korrespondent till *Manchester Guardian* helt nyligen påpekat, flera sidor i den nazistiska diktaturen som t. o. m. många av dess motståndare gillar. En sådan sak är försöket att »förpassa kvinnan till hennes rätta plats», d. v. s. till hemmet. Många antinazistiska män tycker detta är god politik. Det kan ha sitt intresse att se, att inte ens national-socialistiska kvinnor stillatigande låter detta gå över sig.

I den fascistiska diktaturens länder förlora kvinnorna nu sina rättigheter på nytt. Där förstummas deras röst i det

offentliga livet, allting, ända till livet på gatan, behärskas i den nya staten av mannen. Antingen kommer kvinnoförörelsen trots svåra bakslag i alla länder att kunna genomföras, eller också kommer världen att gå under i det brutala våldssystem, som just nu uppnår sin höjdpunkt i Hitler-Tyskland. Ty våld kan i längden aldrig åstadkomma något bestående. Våld härstammar från feighet, det saknar ande, och endast ande och godhet åstadkommer slutligen världens förlösning.

Att den sanna kvinnoförörelsens anda ännu är levande i Tyskland trots Hitlerregeringen, bevisas bl. a. av en bok, som just utkommit på Bündischer Verlag i Heidelberg, nämligen *Carola Struwe, Frauenfreiheit und Volksfreiheit auf kameradschaftsrechtlicher Grundlage*. Bokens innehåll är en märkvärdig blandning av klarhet och oklarhet, av träffsäker känsla och historisk missuppfattning, av vetande å ena sidan och fullständig okunskap å den andra. *Carola Struwe* är t.

ex. fullständigt ovetande om kvinnorörelsens hittills framförda krav, dess segrar och arbetsresultat. Hon har inte den blekaste aning om, att hennes egen bok aldrig kunde ha kommit ut om inte kvinnorörelsen banat väg för henne. Att vederlägga alla de falska slutledningar, som *Carola Struwe* drar, skulle fordra en hel bok. Men det är inte heller huvudsaken. Det viktigaste i denna bok är att författarinnan, som är nationalsocialist, fordrar kvinnans fulla likställighet med mannen i ekonomiskt och samhälleligt avseende, som förutsättning för ett fruktbart samfundsliv. Likaså måste kvinnan ha rätt att själv bestämma över sitt val yrke. Varje yrke, för vilket hon har hög och fallenhet, skall stå henne öppet. Författarinnan förklarar, att världen aldrig skulle ha råkat in i sitt nuvarande tillstånd, om kvinnan stått likaberättigad vid mannens sida vid avgörandet av alla samhällsfrågor. Allt detta är gamla sanningar, som kvinnor i alla länder erkänt sedan mer än hundra år tillbaka. Det viktiga är heller inte att de nu upprepas om igen, utan att det är en national-socialistisk kvinna i Hitlers Tredje Rike som gör det och på ett sätt som verkligen inte kan vara radikalare; vidare att hon uppmanar männen att läsa hennes bok och påvisar för dem att några fram-

gångar för dem inte är möjliga utan kvinnans hjälp. Det är slutligen ganska förvånande att *Carola Struwe* har kunnat uppbära en tysk förläggare för sin bok.

Men denna bok är inte det enda beviset för att de tyska kvinnorna under Hitler-diktaturen energiskt motsätter sig att bli degraderade till slavar under männen och fordrar sin fulla rätt och frihet. Det är ett känt faktum att flera tyska kvinnoorganisationer föredrogo att upplösa sig framför att »likriktas» (sich gleichschalten zu lassen). Bland de likriktade kvinnorna, framförallt *Königin Luisenbund*, *Nationella Kvinnoförbundet* och *Kvinnliga ungdomsrörelsen* kom det till stora meningsskiljaktigheter. Riksinrikesministeren dekreterade då att »Bildandet av nya lokal- och ungdomsgrupper är tillsvidare förbjudet».

En stor konferens med den likriktade kvinnofronten i Düsseldorf hade utsatts till juni månad. Ännu i dag, långt fram i september, har man inte hört ett ljud om att den skall bli av. Betecknande är, att det inte var kvinnorna själva som ställde in konferensen, utan att riksinrikesministeriet återigen ingrep och lämnade följande förklaring till pressen: »Den tillämnade kvinnokonferensen med Kvinnofronten är tillsvidare förbjudet».

På partidagen i Nürnberg i augusti skulle Hitler ha talat på ett offentligt kvinnomöte. Dagen före mötet tillkännagavs: »*Adolf Hitler kommer icke att tala vid kvinnoförsamlingen*». Varför inte? Vad hade hänt? I Tredje Riket likriktar man, man dikterar, undersåtar få foga sig, behöva inga skäl, men kvinnorna tyckas verkligen ha revolterat.

I preussiska ministeriet för vetenskap, konst och folkbildningsfrågor utnämndes *Hedvig Förster* till en post inom byrån för flickskolefrågor. På frågan om kvinnor i den nationalsocialistiska staten kunna vara skolföreståndarinnor, svarade fru Förster i ministeriet för folkbildningsfrågor:

»*Lärarinnan i en flickskola har, precis som läraren i pojkskolan, alldeles särskilda uppgifter i uppfostrans tjänst. Skulle man inte längre tillåta kvinnor att vara föreståndarinnor för flickskolor, skulle man beröva ett av de allra viktigaste kvinnliga arbetsområdena kvinnlig ledning. Det skulle drabba den tyska lärarinnans arbetsglädje och arbetsvilja på ett sätt, som måste beröva läraryrket de bästa kvinnopersonligheterna.*»

Vad tänker nu *Hedvig Förster* göra för att hindra staden Hamburg i dess framfart, där sju av nio flickskoleföreståndar-

Frihet och förnuft...

(Forts. fr. sid. 1.)

Utän att en enda gång stappla på målet, med ett ordflöde, vars sakta sorl aldrig hejdades under de 45 minuter föredraget varade, slutade talaren med att förnuft och frihet dock alltid till en viss grad skulle komma att behövas även inom Tysklands teologiska och filosofiska vetenskap — det var som sagt endast »det demoniska» man med all makt måste avvärja. Men antagligen var undertryckt inte den enda bland åhörarna, som här kom att tänka på det något olikartade sätt, varpå Sokrates brukade använda ordet *daimon* — nämligen för att beteckna samvetets och sanningens röst, Guds-rösten inom människan.

Till talarens heder måste det sägas, att han själv säkerligen plågades lika mycket som åhörarna av att sålunda nödgas förneka de grundvalar, utan vilka intet vetenskapligt uppbyggande är möjligt. Det händer väl ännu inte sällan, att yttligt folk inbillar sig, att teologi inte är vetenskap, och till en viss grad måste så vara fallet med katolsk teologi, emedan ingen verkligt förutsättningslös forskning är möjlig på grundval av auktoritetstro. En annan sak är det med protestantismen — den har sin grund i tanke- och trosfrihetens idé, den behöver sannerligen inte blygas för, att den i sitt eget namn har en uppföring till strid mot allt andligt förtryck. Och vi svenska protestanter kunna med stolthet erinra oss, att inskriften på Uppsala universitets sigill är ett ord av den som skulle kunna kallas reformationens egen kyrkofader, nämligen Augustinus. *Gratiae veritas naturae* heter det med romarspråkets oefterhärmliga knapphet — vilket vi måste översätta med: »Sanningen är densamma i nådens och naturens riken» — i Guds värld och i kosmos i alla länder, i Frankrike som i Tyskland, liksom för alla raser, judar som greker. Och det måste på en svensk protestant verka dubbelt pinsamt att höra en vetenskapsman från reformationens eget land förneka grunderna för protestantismens innersta liv, visserligen driven av vad tyskarna själva brukar kalla »bitter nöd», men säkerligen också av den tyska

lutherska kyrkans ödesdigra tradition att anse »den överhet som är, såsom skickad av Gud».

På senaste tiden ha vi dock även anledning till mera glädjande iakttagelser, när det gäller Tyskland. Först och främst ha 2,000 tyska präster till den i förra veckan pågående nationalsynoden i Wittenberg riktat en bestämd protest mot de förtryckande metoder, som på senare tider använts vid kyrkliga val etc., och framför allt mot »arierparagrafen» som de s. k. tyska kristna framtingat och som går ut på avsättning av alla präster och kyrkotjänare, som icke ha rent »ariskt» blod. Men vidare ha också tre av de mest betydande männen inom Tysklands religiösa värld vågat öppet och i synnerligen skarpa ordalag vända sig mot hela den nya ordningen, framför allt dess antisemitism. Deras namn äro även inom Sverige väl kända: *Friedrich Heiler* i Marburg, *Nathan Söderbloms* lärjunge, som vistats långa tider i Sverige, vidare den kände författaren och talaren *Johannes Müller* och slutligen upphovsmannen till den s. k. dialektiska teologien, *Karl Barth* i Bonn, vilken sistnämnde är socialdemokrat. Det egendomligaste är, att deras skarpa broschyrer fått utkomma och de själva behålla sina platser, vilket ju tyder på att det personliga och godtyckliga har mer att säga vid den nya ordningens förverkligande än vad man egentligen kunnat tro.

Müller vänder sig direkt till Hitler med en uppmaning, som måste slå de underdåniga tyskarna med häpnad: »Lämna bakom Eder vad som hittills varit Er åskådning, Edra grundsatsar och ideal! Vi skola icke strida om de äro riktiga eller icke — de äro i varje fall föråldrade och obrukbara. I teorien kunna flera av dem vara riktiga, i praktiken äro de omöjliga. Stanna icke i utvecklingen och bli inte stående blickande tillbaka mot teoriens dimmor. »Det nuvarande tillståndet är icke en ståndpunkt att stanna på, ty det är icke ett kulturellt jämviktsstadium.» Nu behövas tre ting: folk-tjänst, livstjänst, gudstjänst, men ingen stor apparat, inte denna viktigmakeriets jätteorganisation. Kulturen måste åter växa fritt, om det någon kultur skall bli. Statens hand skall vara skyddande, inte gripande. Om tyska folket har den riktiga nationella känslan, då kan också friheten — även pressfriheten — få existera, ty om den nationella hänförelsen

Gandhi och Nehru.

(Forts. fr. sid. 1.)

Wilhelm och tsar Nikolaus kunnat förklara krig och uppmana andra att gå ut i desamma utan att tänka på att slåss själva. Gandhi har ju dock stått i frontlinjen i 40 år!

Och hela världen vet att han skulle vara lyckligare där, än bakom linjerna där hans plats är nu.

Det unga Indien tar ordet med Mr Nehru.

I Nehrus manifest möter man det yngre Indien. Det sätter upp landets fullkomliga självständighet som mål. Den form av självstyrelse som England är villigt att bjuda, skrattar det unga Indien åt. Indien vill självt befalla över sin armé, självt leda sin utrikespolitik och sin ekonomi. På det ekonomiska området är Nehru radikal, han kan inte ha mer hjärta för de förtryckta massorna än Gandhi,

är stark och nykter, då kan folket ges frihet, de skola följa den frivilligt. Men den kultur, som skall växa i denna nya frihet, det bör vara en tysk kultur. »Låt oss nu», utropar Müller, »sedan vi haft en parlamentarism efter västeuropeiskt mönster och gjort en revolution efter ryskt, inte införa en fascism efter italienskt för att måhända avsluta det hela i bolsjevism. Låt oss äntligen finna på något tyskt.»

Detta är ju klara linjer likaväl som de evangeliska prästernas ord: »Det får icke ske, att den kyrkliga förkunnelsen böjer sig för människors bud.» Och man måste lyckönska tyskarna till att den första förlamningen efter revolutionen börjar ge sig och friskt blod strömma in i det förslavade samhällslivet. Och det är inte det minst glädjande, att den skarpa protesten utgår från religiöst håll — här kan ingen komma och tala om kommunism och samhällsomstörtande. Förnuft och frihet ha sålunda inte ens i Tyskland kunnat reduceras till tomma ord, och vi påminnas åter om det gamla apostla-ordet *Där Herrens ande är, där är frihet.*

Lydia Wahlström.

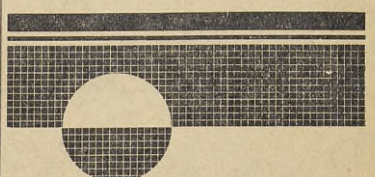
men han lägger vikten vid en omdaning av det ekonomiska systemet. Landets rikedomar böra omplaceras till massornas förmån, säger han. Som den störste kapitalisten, den som har de största ekonomiska intressena i Indien räknar han England, därefter komma de indiska furstarna. Avvecklingen av dessa storkapitalisters intressen måste ske så skonsamt som möjligt, säger han, så gentyg som möjligt, men icke skola de speciellt privilegierade komma från utan förluster!

Det är en helt annan klang av friskt mod i Nehrus manifest än i det som nyligen utsändes av frihetspartiets ledare, en herre vars namn är likgiltigt. Han förnekar möjligheten att frihetspartiet kan upplösas och det framgår, att Gandhis samvetsgrannhet att underrätta angloindiska regeringen i förväg om varje aktion som skall företagas mot densamma, förefaller Nehru vara löjligt skrupulös. Det är på något sätt den hårda ungdomen, den nyktra saktligheten, den normala bedömningen av verkligheten som kommer in med Nehru. Gandhi har ju redan nått gränsen in till ofattliga världar och sanningar. Hans ord, hans fastor, hans bekännelser, hans ingrepp i de dagspolitiska avgörandena te sig därför svårfattliga för fler än Manchester Guardian. Men Nehru är långt enklare.

Gandhi påminner Nehru om det inre uppbyggandet i Indien.

Gandhi har efter sin vana öppet kommenterat sin unge kamrats manifest. Han medger att de investerade kapitalerna böra avvecklas, att furstarna böra uppges sin makt och bli folkets representanter. Han tror inte heller på Englands anbud men han erinrar sin unge vän om att i vår tid kan inte Indien isolera sig och att nationalism måste gå samman med internationalism. »Vi måste sluta oss till de goda framstegsvänliga krafterna i världen», säger han. Dessutom understryker Gandhi nu som alltid att Indiens frihet ligger inte bara i att komma loss från England utan i ett inre uppbyggande arbete och det hade Nehru glömt att nämna i sitt manifest.

Gandhi slutar med att han har ingen känsla av nederlag, ehuru han öppet säger att han är på spår efter det fel inom rörelsen själv, som orsakat att även de hundratusentals medlemmar av frihets-

Vill Ni följa världspolitikens spännande händelser?

Prenumerera på

Tidevarvet

för sista kvartalet.

Det kostar till årets slut endast kr. 1:75.

Insänd avgiften på postgiro-konto 1544, Tidevarvets expedition, Stockholm 2 och tidningen kommer Eder tillhanda varje fredag.

partiet, som inte lidit fängelse, gripits av trötthet.

Så bära de korta resuméerna av de båda breven varsel om förestående förändringar.

För Gandhi måste det vara en hjälp att en ny ledare träder upp vid hans sida. Men man förstår hans bittra ångest i alla fall över att han måste avstå från att offra för friheten sin personliga frihet. Man kan följa honom in i det mörker där han söker det hemliga felet till att hans skolor sviktat, och man anar att när han trots sig finna det, kommer han att säga det öppet och att skoningslöst straffa sig själv som hans förfärliga vana är. Det är som man anade i samband med denna rannsakan det tragiska, eller till synes tragiska, slutet på hans bana. Gör han det själv? Vad tror han, vad tänker han ut från sin erfarenhet och visdom om dem som skola följa honom efter och om Indiens framtid. Ser han ett slut på den långa frihetskampen?

E. W.

rinnor avskedats och ersatts av män? Man får ju anta att staden Hamburg i den allmänna rikriktningen inte har några särskilda rättigheter att utfärda föreskrifter för sina flickskolor. Nu gäller det, fru Förster, att genomföra edra ord i praktiken.

*

Med alla tänkbare medel försöker man i Hitler-Riket att tränga bort kvinnorna från arbetsmarknaden. Men kvinnornas motstånd är trots alla frestelser, äktenskapslån, barnstillägg, mycket starkt. Vid Reemtsma-Cigarrett-fabriken i Hamburg tillfrågades 600 arbeterskor om de voro villiga att avstå från sina anställningar till förmån för sina fäder, bröder och äkta män. 60 arbeterskor, alltså 10 procent, gjorde det, 80 överlät sin plats på sin fästman och fingo äktenskapslån. Av 600 arbeterskor var det alltså sammanlagt 140, som mer eller mindre tvungna lämnade sina arbetsplatser.

*

För att göra kvinnorna i Tredje Riket mera fogliga har man upprättat sextio kvinnliga arbetsläger, där kvinnor utbildas till nationalsocialistiska propagandister. En nationalsocialistisk kvinna konstaterade helt nyligen i *Völkischer Beobachter*, att de tyska kvinnorna äro

svåra att vinna i massor för de nationella kvinnoorganisationerna. Att därav sluta sig till att den tyska kvinnovärlden i sin helhet håller sig obesmittad av Hitlerismens vansinne, av den bruna pesten, vore inte riktigt. Också många tyska kvinnor ryckas med av tidens stormar, andra bli tvungna att simma med strömmen för att över huvud taget kunna leva. Detta bevisas bland annat av de nyligen offentliggjorda medlemsiffrorna i Föreningen för kvinnliga anställda. Det är den tyska Arbetsfrontens enhetsorganisation för kvinnliga anställda. De olika yrkena, som omfatta alla slags kvinnor, från den akademiskt bildade till husmodern, äro inom enhetsorganisationen sammanslutna i fackförbund. De anställdas organisation räknade den 31 juli i år 343,000 medlemmar. 1932 fanns det 11 miljoner yrkesarbetande kvinnor i tyska republiken.

*

Också de kvinnliga läkarna i Tredje Riket opponera sig och ställa upp sina krav. I det »likriktade» månadsbladet *Die Aertzin*, de tyska kvinnliga läkarnas organ, kritiserar en kvinnlig läkare — hänförd anhängare av nationalsocialismen — på ledande plats en artikel mot kvinnoarbetet, publicerad i den tyska läkartidningen. Denna artikel, som har en doktor Nehse till författare och betitlats

Kvinnofrågan sedd ur fortplantningssynpunkt (eugenischen Standpunkt) arbetar med en statistik över 300,000 kvinnor, sysselsatta i yrken som icke fordrar rent kroppsarbete, i vissa fall kunna räknas till de renodlat intellektuella och akademiska. Den kvinnliga läkaren framhåller, hur dr Nehse med sina siffror bevisar raka motsatsen till vad han avser att bevisa.

Av de 300,000 kvinnorna voro 97,000 lärarinnor, 30,520 anställda i socialt välfärdsarbete, 117,128 sjuksköterskor, 2,572 läkare, 2,720 apotekare, 4,107 tandläkare och tandtekniker, 921 kemister.

För 44,356 angives intet yrke. Den genomsnittliga fruktsamheten för dessa 300,000 kvinnor är 0.8 barn. Den kvinnliga läkaren erinrar om, att staten påbjudit ogift stånd för såväl lärarinnor som sjuksköterskor, trots att dessa yrken omfatta ett erkänt högtstående kvinnomaterial. De 214,804 kvinnor, som falla inom dessa yrken i statistiken, äro alltså i och för sig undantagna från doktor Nehses fruktsamhetsberäkningar. Av hans 300,000 kvinnor, med tillsammans 240,000 barn, utgå alltså redan från början nästan 215,000. De 240,000 barnen skola alltså fördelas på återstående 85,196 kvinnor. Det genomsnittliga födelsetalet för dessa blir alltså nästan tre barn i stället för det påstådda 0.8.

Sedan författarinnan uppställt kravet

att också den gifta kvinnliga läkaren bör få utöva sitt yrke, påpekar hon att det inte kan vara förenligt med god raspolitik att över 200,000 kvinnor med de bästa egenskaper skola tvingas att leva ogifta och barnlösa. Den förvärvsarbetande gifte kvinnan i de fria yrkena föder inte färre barn än motsvarande genomsnittssiffror för andra tyska kvinnor. Förhållandena skulle vara de samma också inom lärarinne- och sjuksköterskeyrket, säger hon. Genom att tillåta äktenskap bland dessa kategorier, skulle ett större antal kvinnor kunna anställas i husligt arbete och man skulle tillförsäkra den nya generationen ett inslag av i arvshänsedd värlustradade barn. I Italien är gifte lärarinnor regel. Författarinnan ger till slut fritt utlopp åt sin uppbragthet över att de kvinnliga läkarna i Tredje Riket berövats anställningsrätt vid sjukvårderna. Och gentemot en manlig nationalsocialist, som anonymt fordrat lärarinnornas avlägsnande från sina befattningar, skriver hon: »Detta gränsar till det groteska. Principen om vårt folks och vår kulturs upprätthållande skulle få ett grundskott, om man, som denne lärare föreslår, lade barnens och det kvinnliga

släktets uppfostran helt i manliga händer. Gud bevara oss för en talrik avkomma av sådan fruktansvärd trängsytthet!»

På samma sätt som kvinnorna i Tredje Riket nu söka försvara sig och fordra sin rätt, stredo kvinnorna under kejsardömet dagar. Republiken gav kvinnorna frihet och rätt, men båda delarna gingo förlorade i Tredje Riket. De kvinnor som för femtio år sedan höjde fanan för frihet och rättvisa kunna dock säga sig i dag, att deras arbete inte var förgäves. Ty deras fordringar ha i dag blivit till självklara förutsättningar, som den nuvarande generationen inte låter beröva sig. Alltså: den rör sig ändå! Kvinnorörelsen i Tredje Riket, under Hitlers diktatur.

L. G.

Bagarstugan

HORNSGATAN 37 Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GÖTGATAN 52 „ „ 333 90

Sörmans Thé
uppskattas av alla
finnsmakare.
Endast en kvalitet.
Den bästa.
1/4 kg. blyförpackningar Kr. 4:—

SÖRMANS
REGERINGSGATAN 4
och HAMNGATAN 8
STOCKHOLM